

YTTRANDE
2009-09-30

Dnr
4969-09-80

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Polisenheten
103 33 STOCKHOLM

Synpunkter efter hearing angående betänkandet Signalspaning för polisiära behov (SOU 2009:66)

Justitiekanslern deltog i dagens hearing och framförde därvid sin preliminära uppfattning om förslagen i betänkandet. I enlighet med departementets erbjudande – och sedan Justitiekanslern dragit lärdom av övriga deltagares inlägg – lämnas följande kompletterande synpunkter.

1. Säpo och Rikskriminalen måste uppenbarligen få tillgång till vissa viktiga underrättelser från andra länder, exempelvis angående överhängande terroristhot mot Sverige. En effektiv underrättelseverksamhet om sådana förhållanden förutsätter en möjlighet till signalspaning. Att denna möjlighet till stor del försvinner genom lagändringar som träder i kraft den 1 december är mycket allvarligt.

2. En i sammanhanget viktig distinktion måste göras mellan å ena sidan *underrättelsebehovet* och å andra sidan *brottsutredningsbehovet*. Det tycks stå klart att säkerhetstjänster i västvärlden regelmässigt får använda signalspaning för att tillgodose sitt underrättelsebehov, medan detta däremot är ovanligt när det gäller brottsutredningsbehovet. Så tycks det också fungera för närvarande i Sverige, alltså fram till den 1 december. Det talar för att distinktionen upprätthålls även i framtiden och att Säpo sålunda får tillgång till signalspaning för sina underrättelsebehov men däremot i varje fall i princip inte för sina brottsutredningsbehov. Även konventionsrättsliga och allmänna folkrättsliga överväganden torde tala för att en sådan distinktion görs. I samma riktning talar den omständigheten att uppgifter från signalspaning blir mycket svårhanterade i en brottsutredning.

3. Frågan är då om Säpos och Rikskriminalens behov kan tillgodoses med en s.k. delgivningslösning. Såväl Säpo som FRA har anfört att Säpos behov fordrar en lösning som ger Säpo en möjlighet att påverka inriktningen på den information som ska inhämtas. Anledningen är främst att inhämtningen blir ineffektiv för Säpos behov – med stora underrättelsesförluster som följd – om Säpo inte har viss möjlighet att styra den. Det anförda talar med styrka för att en sådan lösning väljs i den delen. Rikskriminalen tycks däremot, så-

vitt framkom vid hearingen, kunna bli tillräckligt väl tillgodosedd med en ren delgivningslösning. Denna torde inte fordra någon lagreglering. Tullverkets behov torde också bli tillräckligt väl tillgodosedda genom att FRA kan delge verket underrättelser när det finns skäl till det.

4. Integritetsriskerna är synnerligen betydelsefulla när det gäller signalspaning. En reglering måste innebära att tillstånd till signalspaning meddelas bara när behovet och möjligheterna sammantaget klart överväger riskerna. Det bör vidare klargöras att spaningen bara får avse utrikes förhållanden i egentlig mening.

5. Det kan diskuteras om brottsutredningsbehoven ibland är så betydande att det bör finnas en rätt till signalspaning för att tillgodose dem. Justitiekanslern har inte den expertis som fordras för att på ett tillräckligt genomtänkt sätt ta ställning till den frågan.

6. De skäl som anförs i betänkandet för att Säpo får anlita FRA är enligt Justitiekanslerns mening mycket starka. Det finns knappast anledning att på allvar överväga någon annan väg för inhämtandet.

7. I betänkandet föreslås att allmän förvaltningsdomstol ska pröva ansökningar om signalspaning för polisens behov. Samtidigt sägs att samma lösning bör väljas som för försvarsunderrättelser. Signalspaningsnämnden är i verksamhet och kan omvandlas smidigt till en starkt specialiserad försvarsunderrättelsedomstol som kan tillgodose alla de säkerhetsbehov som finns kring ärendena. Domstolens integritet synes tillräckligt väl tillgodosedd, dels genom att det ska finnas två domare som vice ordförande vid sidan om ordföranden, dels genom den parlamentariska insyn som anordnas. Justitiekanslern anser därför, numera, att det mesta talar för lösningen med en försvarsunderrättelsedomstol i stället för den lösning som förespråkas i betänkandet.

8. Det bör enligt Justitiekanslerns uppfattning finnas en principiell skyldighet att underrätta den som har varit utsatt för signalspaning på samma sätt som föreslås när det gäller försvarsunderrättelser. Betydande undantag från skyldigheten kommer alltså att behöva göras. Men behovet av undantag för vissa fall medför inte att underrättelseskyldigheten, som föreslås i betänkandet, bör slopas helt.

9. *Sammanfattningsvis* menar Justitiekanslern att en lagreglering snarast bör genomföras som ger Säpo rätt att anlita FRA:s signalspaning för sina underrättelsebehov. Signalspaning för brottsutredningsbehov bör inte medges, dock möjligen med något undantag för synnerligen angelägna fall. Försvarsunderrättelsedomstolen bör pröva ansökningarna, och den som har utsatts för spaningen bör i princip ha rätt till en underrättelse därom i efterhand.

Göran Lambertz

Håkan Rustand